

»Zveza za tehnično kulturo Slovenije«

Državno srečanje mladih raziskovalcev

RAZVOJ KORZETA SKOZI ZGODOVINO IN DANES

Področje: Aplikativni inovacijski predlogi in projekti

Srednja šola za oblikovanje Maribor

Avtorici: **Manja Cvetko, Larisa Sobočan**

Mentorici: **Alenka Lukić, Ksenija Plazl**

Murska Sobota, maj 2022

KAZALO

1. POVZETEK.....	3
2. UVOD.....	4
3. TEORETIČNI DEL.....	5
1. KAJ JE KORZET.....	5
2. PRVI KORZETI.....	6
3. SREDNJI VEK.....	7
4. 15. STOLETJE.....	8
5. 16. STOLETJE.....	9
6. 17. STOLETJE.....	10
7. 18. STOLETJE.....	11
8. 19. STOLETJE.....	12
9. VIKTORIJANSKO OBDOBJE.....	13
10. EDVARDIJANSKA DOBA.....	14
11. 20. STOLETJE.....	15
12. KORZETI DANES.....	16
4. PRAKTIČNI DEL.....	17
4.1 HIPOTEZE IN CILJI.....	17
4.2 POSTOPEK IZDELAVE.....	18
4.3 SKICE.....	19
4.4 IZBRAN MODEL.....	20
4.5 UPORABLJEN MATERIAL.....	21
4.6 PRIPOMOČKI.....	21
4.7 IZDELAVA.....	22
5. ZAKLJUČEK.....	27
6. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	28
7. LITERATURA.....	29
8. SLIKOVNO GRADIVO.....	30

1. POVZETEK

Korzet je oprijet kos oblačila. Z uporabo korzetov so v zgodovini ženske želele predvsem doseči ideal in popolnost ženskega telesa. Z njim so si ženske krepile samozavest, izboljšale samopodobo in do neke mere zares lepo oblikovale silhueto svojega telesa. V sodobnem času se korzeti ponovno vse bolj uveljavljajo ne samo kot spodnje perilo temveč kot vrhnje oblačilo in modni dodatek. Tudi v sodobnem svetu služi korzet za oblikovanje telesa. Pri oblikovanju korzeta je pomembno vedeti, za kakšno priložnost bo namenjen.

V nalogi smo se odločili raziskati razvoj korzetov oz. steznikov skozi zgodovino do danes. Predvsem nas zanimajo različne oblike korzetov, ki so povezane tudi s konstrukcijo krojev, in postopek dela. Cilj naše naloge je izdelava korzeta s kostmi in zanimivim sporočilom na njem.

2. UVOD

V nalogi bomo predstavili zgodovino korzetov skozi zgodovino in v kakšni o se obliki se korzeti pojavljajo v sodobnem času. Od začetkov do danes so se spreminjale tudi tkanine in barve, predvsem pa notranje kosti, ki so omogočale njegovo trdnost in stabilnost.

3. TEORETIČNI DEL

3.1. KAJ JE KORZET

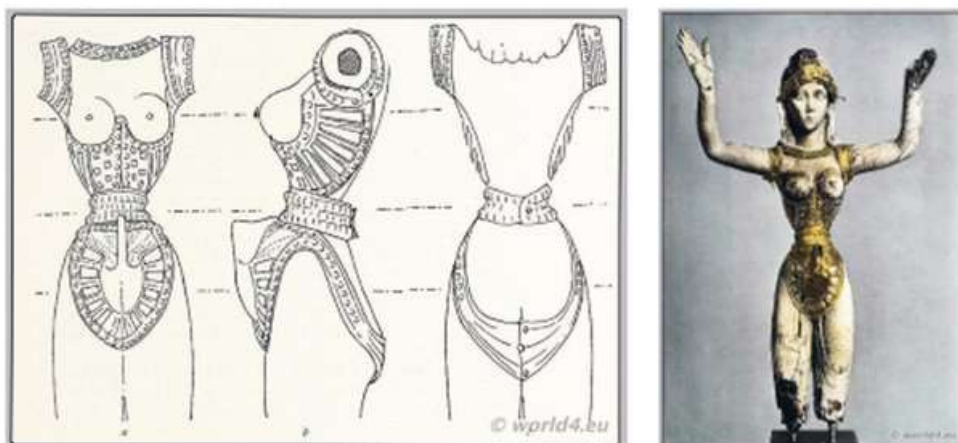
Korzet oz. steznik je značilno podporno spodnje perilo, ki se je razširilo v Evropi in postalo nepogrešljiv del ženske garderobe. Beseda korzet je prevzeta iz francoščine in je pomanjševalnica od besede corps (starofrancosko cors), kar pomeni telo. Izraz “korzet” se je uveljavil šele v 19. stoletju, pred tem so ga imenovali trdi steznik. Narejen je bil iz usnja in kovine, po videzu je spominjal na oklep. Nosili so ga za oblikovanja pasu in ženskega telesa ter izboljšanje postave. Korzeta niso nosile samo ženske. V 18. in 19. stoletju so moški nosili korzet, da bi dosegli videz gladke silhuete in v mnogih primerih za izboljšanje zdravstvenih težav. [1]

Slika 1: Primer korzeta

3.2. POJAV PRVIH KORZETOV

Najstarejša znana upodobitve korzetu podobne noše se je pojavila na figurici iz minojske umetnosti približno 1600 pr. n. št. Boginja s kačami ima nadet zgornji del oblačila, ki deluje kot korzet, ki razkriva prsi. Nezakrite prsi predstavljajo žensko rodnost. Podobna oblačila so vidna na drugih verskih ženskih figurah v minojski umetnosti in lahko prikazujejo kostume, uporabljene ob verskih obredih. Steznike so že pred stoletji uporabljala nekatera kavkaška plemena, in sicer Čerkezi in Abhazi. Ženske so na Kreti, v Grčiji, v Rimu, v Egiptu in v Siriji uporabljale trakove in pasove, ki so dvignile prsi, oblikovale pas in zmanjšale njihove obline. Pozneje so služili za polepšanje žensk in zagotavljanja skromnosti. Korzeti so bili tesno zavezani, v nekaterih primerih celo s petdesetimi vezalkami, njihova noša pa je bila obvezna od zgodnjega otroštva do poročne noči. Takrat je ženin počasi in previdno odpel vsako vezalko posebej. S tem je pokazal samokontrolo. [1]

Slika 2: Upodobitev korzetu podobne noše

3.3 SREDNJI VEK

Zgodovinarji pri raziskovanju zgodovine korzetov v srednjem veku niso bili prepričani, ali so ženske nosile steznike, saj so v takratnem času bile običajno prekrite od glave do pet. Namesto poudarjanja ženskih oblin so nosile tunike in dolga oblačila, saj so se bolj zavzemale za udobje kor modo. Ljudje so verjeli, da je telo grešno, zato so bile obleke običajno ohlapne in proste. V 12. stoletju ustvarjena ilustracija o demonu, ki nosi korzet, nakazuje pripadnost steznika k zlobnemu. Namesto ločene podporne obleke, kosti ali lesene letvice so bile najverjetneje prišite v dejansko obleko, če je bilo to potrebno. Obstajajo domneve, da je bil prsni oklep morda model za steznike v poznejših stoletjih. V gotiki okoli leta 1300 strokovnjaki menijo, da so pod dolgimi, tesnimi oblekami s pomočjo povojev oblikovali pas. Okrog leta 1400 so nosili spredaj zavezane steznike iz trdnjšeega blaga in v nekaterih primerih z medeninasto žico. [2]

Slika 3: Srednjeveška noša

3.4 15. STOLETJE

V Franciji se je pojavil tako imenovani “cotte”, težko oblačilo, ki so ga nosili v 15. stoletju. V tem obdobju so si francoske bogatašnje želele zelo vitkega pasu. To so dosegle z uporabo steznika iz togega lanu, zategnjene s sprednjimi ali zadnjimi vezalkami. Agnes Sorel, ljubica francoskega vladarja Karla VII., je začela trend nošnje obleke s popolnoma razkritimi prsmi. Nato so mnoge Francozinje odprle steznike, da bi razkrile svoje prsi. Prav tako so krojili obleke z izrezom na hrbtu. [2]

Slika 4: Model korzeta iz 15. stoletja

3.5 16. STOLETJE

Stezniki so bila v 16. stoletju lahka, prilagodljiva oblačila, namenjena podpori trupa in zagotavljanju idealne ženske oblike ter tudi za porazdelitev teže težkih oblek, ki so bile takrat moderne.

Steznik je kot spodnje perilo nosila italijanska plemkinja Katarina Medičejska, ki je kasneje postala francoska kraljica in žena kralja Henrika II. Na dvoru je prepovedala 'široke pasove', kar je med francoskimi plemkinjami spodbudilo nošo steznika, ki je postal "nepogrešljiv za oblikovanje in lepoto ženske figure". Namesto oblikovanja oblačil za telo, kot je to bilo storjeno v srednjem veku, se je telo začelo prilagajati z modno obliko obleke. Ta vrsta korzetov je imela tesen, podolgovat životec, ki so ga nosile pod obleko in je bil vezan spredaj ali zadaj. Na steznike, vezane spredaj, je bila pritrjena okrasna tkanina, imenovana "stomacher" (trdna struktura v obliki črke V), tudi trebušnik. [2]

Slika 5: Model korzeta iz 16. st.

Slika 6: Model korzeta iz 16. st.

3.6 17. STOLETJE

Stezniki v 17. stoletju so bili večinoma izdelani iz platna in kosti. Izrez steznikov je lahko bil visok ali zelo nizek. V času, ko so ženske želele bujno oprsje, so stezniki pomagali poudariti prsi in dali večji poudarek dekolteju. Pomembne ženske tega stoletja, kot so kraljica Marija II., Henrietta Maria in žena angleškega Karla I., so na številnih slikah upodobljene z močno razkritimi prsmi. Odkrivanje prsi je med višjimi sloji pomenilo simbol statusa in znak lepote. Stezniki so včasih imeli priložene rokave, vezalke pa so postale dekorativna značilnost le-teh. Nekatere ženske so dodale trakove za dodatni poudarek. Sprednji del steznika je vseboval dolgo koničasto linijo, spodnji robovi so bili v obliki zavihkov, zavezal pa se je od zadaj. Iz takratnih zapisov je razvidno, da so nekatera dekleta tesno zategnila vezalke, saj so s tem želele slediti modi. V kasnejšem obdobju so same obleke vsebovale kosti, ni pa jasno, ali so ženske nosile steznike in kostno obleko skupaj. [2]

Slika 7: Modeli korzetov iz 17. stoletja

3.7 18. STOLETJE

To stoletje je prineslo še bolj zoženo obliko. Stezniki so bili izdelani iz trdnega materiala, v katerega so bili všiti tuneli, skozi katere so bile napeljane kitove kosti, kosti iz lesa, ebenovine ali železa. Sam dizajn je bil sestavljen iz dolgega pasu, krojen z ozkim hrbtom, širokim sprednjim delom in naramnicami. Te so potegnile ramena nazaj, dokler se lopatice skoraj niso dotikale. Nastala silhueta s pokončno držo in visokimi polnimi prsmi je značilnost tega obdobja. Stezniki so pogosto vključevali zavihke, ki so nastali z zarezi od spodnjega roba do pasu, ki se širi, da telesu nudi več prostora in udobja. Tkanine, uporabljene za steznike, so bile svila, bombaž in lan. Korzeti so bili pogosto zelo okrašeni, s fino šivanimi elementi, plemenitim brokatom in zlatimi okraski. [2]

Slika 8: Primer okrašenega korzeta iz 18. st.

Slika 9: Modeli korzetov iz 18. st.

3.8 19. STOLETJE

Oblačila iz zgodnjega 19. stoletja so bila dolga, mehka in so imela bolj naravno obliko, odražala so modo obdobja z valovitimi oblekami z visokim pasom, izdelanim iz satena, bombaža ali lanu. Stezniki so bili izdelani iz slonove ali kitove kosti, jekla ali lesa. Ženske so jih pogosto prejele kot darilo od svojih mož skupaj z ročno izrezljanimi ljubezenskimi pesmimi in slikami na njih. Sredi 19. stoletja so postali priljubljeni trdi stezniki z močnimi kostmi in s tesnimi vezalkami, da bi dosegli majhen pas. Stezniki so postajali bolj oprijeti, krila pa so bila polna in zvonasta, kar je ustvarilo iluzijo manjšega pasu. Do leta 1860 ni bilo nenavadno, da so stezniki vsebovali do 60 kitovih kosti, nekateri korzeti pa so imeli več kot 100 kosti. Pomembna novost v steznikih je bila uvedba sprednjega kovinskega nosilca leta 1848, ki je služil zapenjanju. To je ženskam omogočilo samostojno zapenjanje in lažjo nošo steznika. [2]

Slika 10: Model korzeta iz 19. stoletja

3.9 VIKTORIJANSKO OBDOBJE

V tem obdobju so steznik prvič poimenovali korzet, kar je pomanjševalnica besede corps (starofrancosko pomeni telo). Stezniki so pokrivali trebušni del telesa od pasu do prsi. Na spodnjem delu je bilo telo stisnjeno, da je zožil ženski pas, višje pa je poskrbel, da so prsi izstopile in se zelo povečale. Nosili so jih ženske, mlada dekleta in otroci. Otroci so se s pomočjo korzetov učili prave, pokončne drže. Nekateri zdravniki so ugotovili, da korzeti povzročajo telesne poškodbe zlasti med nosečnostjo. Zagrete feministke so pozivale ženske, naj zažgejo svoje korzete in s tem skurijo kitove kosti, da jih nikoli več ne bodo potrebovale, saj jim jemljejo svobodo do dihanja in življenja nasploh. [5]

Slika 11: Model korzeta iz Viktorijanske dobe

3.10 EDVARDIJANSKA DOBA

Idealna oblika žensk se je spremenila, zato je bilo treba preoblikovati tudi korzete. Majhni pasovi so bili še vedno priljubljeni, vendar se je modna silhueta spremenila. Nastala je značilna figura v zaviti in rastlinski obliko linije ali črke S, ki je poudarila prsi, izjemno vitek pas in nazaj potisnjena ramena ter zadnjico. [2]

Slika 12: Korzet v Edvardijanski dobi

3.11 20. STOLETJE

Steznik je počasi izgubil svojo priljubljenost. Po vstopu Amerike v 1. svetovno vojno je leta 1917 vlada naprosila vse ženske k zmanjšanju kupovanja korzetov zaradi potrebe po železu v vojaške namene. Sprostilo se je 28.000 ton železa, s katerimi so lahko gradili dve bojni ladji. Tudi 2. svetovna vojna je vplivala na zmanjšano uporabo steznikov, ki se nato nikoli več niso vrnilo v takšnem obsegu. Nadomestili so jih trakovi, ki se niso osredotočili na pas. Bili so namenjeni oblikovanju trebuha in bokov. Sredi sedemdesetih letih je Vivienne Westwood postala prva oblikovalka 20. stoletja, ki je uporabila steznik v izvorni obliki. Njen pristop je bil tako umetniški kot gledališki in je postal nov trend v sodobni modi. Njeni stezniki so črpali navdih iz korzetov 18. stoletja in so dajali ženskam edinstven občutek moči. [1] [4]

Slika 13: Model korzeta iz 20. stoletja

3.12 KORZETI DANES

Dandanes se korzeti redko pojavijo v vsakdanjem življenju. Nosijo se lahko kadarkoli, in sicer kot zgornji del, kot kostum ali za različne dogodke. Korzeti so zelo raznoliki, saj najdemo tradicionalne oblike, barve, okrase. Veliko žensk uporablja tradicionalne korzete za zmanjšanje in oblikovanje pasu. [3]

Slika 14: Model modernega korzeta

4. PRAKTIČNI DEL

4.1 HIPOTEZE IN CILJI

Cilji naloge z naslovom Zgodovina korzetov so bili:

- izvedeti čim več o zgodovini korzetov
- poskusiti sešiti moderni korzet z navdihom tradicije
- spoznati postopek šivanja korzeta

Želeli smo narediti moderni korzet, ki je vseeno podoben tradicionalnemu korzetu. Najin navdih za izgled in napis na korzetu je bil tradicija iz 19. stoletja, ko so moški ženam kupili korzet in na njega lastnoročno napisali ljubezenske pesmi.

Delo smo pričeli z iskanjem virov na spletu in v knjigah.

Sledilo je risanje skic.

4.2 POSTOPEK IZDELAVE

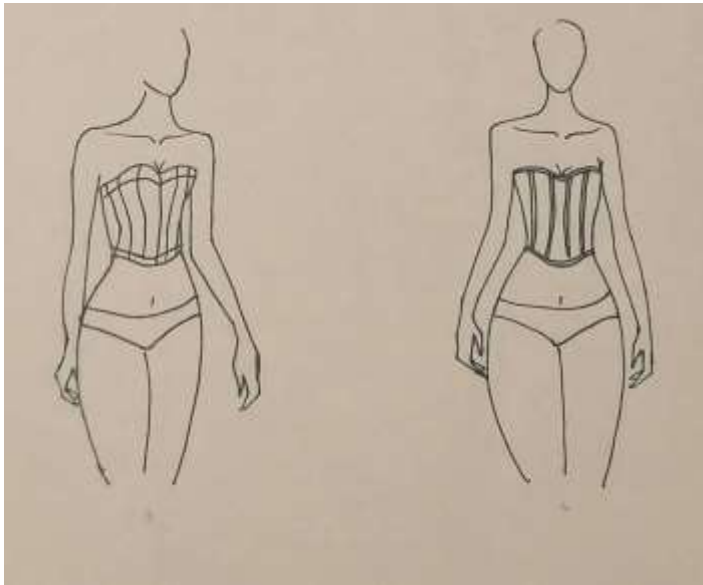
Krojenje in šivanje je potekalo v šoli v šivalnici. Uporabili smo naslednje šive:

- navaden ravni šiv
- šiv za opletanje

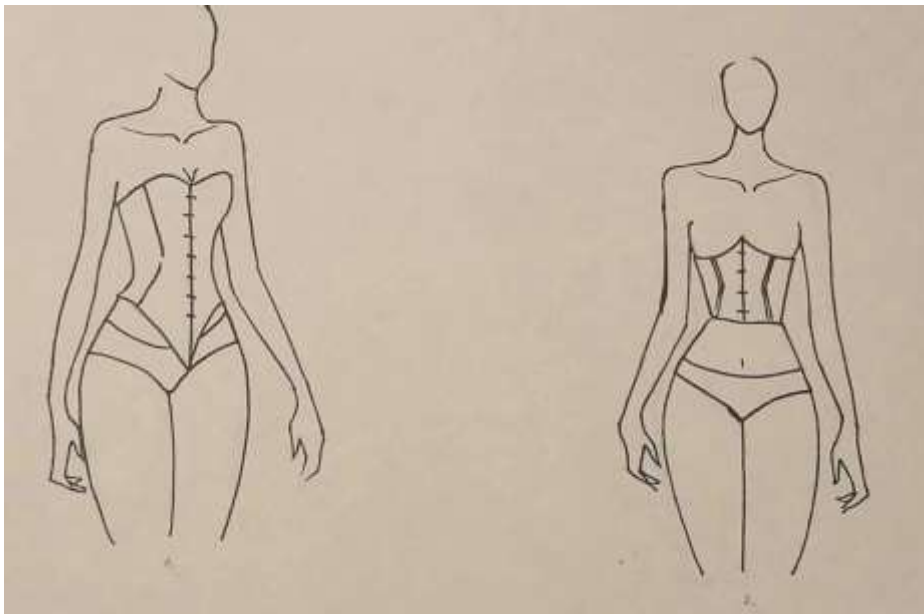
Postopek izdelave je sledil po naslednjem vrstnem redu:

1. ideja
2. razvijanje ideje in risanje skic
3. izbira končnih skic
4. izbira barve in tkanine
5. izbira končnega modela
6. risanje kroja
7. modeliranje kroja
8. krojenje
9. šivanje skrojjenih delov
10. vmesno likanje
11. pomerjanje na manekenu
12. popravljanje

4.3 SKICE:

Slika 15: Idejne skice

Slika 16: Idejne skice

Slika 17: Skica modelov št. 1 in 2

4.4 IZBRAN MODEL

Odločili smo se, da izberemo četrto skico s polno obliko in pokritimi prsmi, saj se nam je oblika zdela enostavna, vendar elegantna in je še zmeraj ohranjala staromodni značaj, ki ga ostale skice niso. Pri tem modelu smo se odločili za osnovno bež barvo, saj deluje naravno in nevtralnno. Pri detajlih korzeta smo se zgledovali po 19. stoletju, ko so moški svojim ženam kupili korzet in nanj vpisali ljubezenske citate. Korzetu smo dodali velike, široke rdeče naramnice, ki se zavežejo na ramenih.

Slika 18: Skica izbranega modela št. 3

4.5 UPORABLJEN MATERIAL

Tkanine, ki smo jih uporabili:

- gosto platno
- rdeč muslin
- rdeč svilen trak za vezanje korzeta.

4.6 PRIPOMOČKI

Pripomočki, ki smo jih uporabljali:

- šivalni stroj
- likalnik
- šiviljske škarje
- bucike
- igle
- kladivo
- komplet za izdelavo lukenj.

4.7 IZDELAVA

Kroj korzeta je sestavljen iz 4 prednjih krojnih delov in iz 3 zadnjih delov. Krojne dele smo položili na tkanino, jih obrisali, dodali dodatke za šive in skrojili.

Slika 19: Postopek krojenja

Vse dele smo opletli in začeli s sestavljanjem korzeta. Najprej smo sestavili vse prednje dele. Sledilo je sestavljanje zadnjih delov. Posamezne sestavne šive smo zalikali oz. razlikali, sestavili stransko sestavo in tudi to razlikali. Nadaljevali smo s šivanjem kanalov pri vsakem šivu, ki so služili za vstavljanje kosti. Le-te dajejo korzetu še dodatno oporo in stabilnost.

Slika 20: Postopek sestavljanja krojnih delov

Ker je bil naš cilj posodobiti klasični korzet, smo se odločili za naramnice. Naramnice smo skrojili iz muslina, nastale trakove pa nato sešili, jih obrnili, polikali in našili na korzet na zgornji strani.

Slika 21: Šivanje naramnic na korzet

Slika 22: Izdelava naramnic

Šivanju naramnic sledi zaključevanje zgornjega in spodnjega roba korzeta. Za notranjo obrobo na zgornjem in spodnjem delu smo skrojili dva dolga 4-centimetrski trakova in ju z vsake strani zalikali za 1 cm. Notranjo obrobo smo najprej našili na zgornji rob in tako zaprli tudi kanale za kosti zgoraj. Sledilo je vstavljanje kosti v kanale in šivanje notranje obrobe še na spodnjem robu. Tako zgornjo kot spodnjo obrobo smo nato previdno zalikali in obrnili navznoter ter obe notranji obrobi zaprli s skritim ročnim vbodom.

Za zaključek smo na sprednji del korzeta s tekstilnim pisalom napisali še romantično misel. S tem je bil korzet zaključen in primeren tudi za vsakodnevno nošnjo.

Slika 23: Končni izdelek

Slika 24: Končni izdelek

5. ZAKLJUČEK

Korzeti so nas že od nekdaj zanimali, vendar o njih nismo preveč vedeli. Naloga nam je dala priložnost, da njihov razvoj skozi zgodovino in izdelavo podrobneje spoznamo. Iskanje virov nam je bilo zanimivo in v to smo vložili veliko truda. Sama izdelava korzeta nam je povzročila kar nekaj težav, saj smo bili časovno precej omejeni.

Zelo zanimivo se nam je zdelo, kako sta se oblika in nošnja korzeta razvijali skozi stoletja vse do današnjega dne.

Mislim, da smo dosegli vse zastavljene cilje, saj smo izvedeli veliko novega o zgodovini korzetov. Tudi sam postopek izdelave smo spoznali do podrobnosti in ga tudi sami uporabili pri oblikovanju, krojenju in šivanju našega korzeta. Povezali smo tudi tradicijo z modernim korzetom, ki smo mu dodali moden napis za današnji čas. Napis smo dodatno okrepili še z rdečo barvo naramnic in širino trakov.

Zelo smo zadovoljni z nastalim izdelkom ob katerem smo se naučili veliko novih stvari.

6. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Družbena odgovornost je po definiciji Evropske unije naša odgovornost, lastnost in praksa, da človeštvo ne bi propadlo.

Pomeni, da smo odgovorni, resni in zanesljivi kot posamezniki in kot družba. Da delujemo brez zlorabe in škodovanja, zlasti v odnosu do narave, soljudi in skupnosti.

S preučevanjem zgodovinskih dejstev prispevamo k trajnostnemu razvoju, ki je pogoj za obstoj človeštva, predvsem tako, da smo transparentni in jasni v svoji dejavnosti. V našem primeru pomeni, da odgovorno ravnamo s tkanino in z materiali, ki jih uporabljamo, in da s preučevanjem zgodovinskih virov in dejstev ohranjamo našo kulturno dediščino, ki tako ne bo šla v pozabo.

S tem pridobljeno znanje ohranjamo in ga prenašamo na mlade.

7. LITERATURA

1. https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_corsets
2. <http://tahliamckellartextiles.weebly.com/corset-timeline.html>
3. <https://corset-story.co.uk/blogs/news/corsets-in-the-21st-century-it-s-all-about-choice>
4. <http://www.vam.ac.uk/content/articles/t/the-corset-in-late-20th-century-fashion/>
5. <https://explorethearchive.com/corset-history>

8. SLIKOVNO GRADIVO

- slika 1: <https://cutt.ly/XAWZhOm> (1. 3. 2022)
- slika 2: <https://cutt.ly/LAWZ3gk> (1. 3. 2022)
- slika 3: <https://cutt.ly/FAWXyKS> (1. 3. 2022)
- slika 4: <https://cutt.ly/3AWXkTw> (1. 3. 2022)
- slika 5: <https://cutt.ly/2AWXvOL> (1. 3. 2022)
- slika 6:
- slika 7: <https://cutt.ly/uAWX10Z> (1. 3. 2022)
- slika 8: <https://cutt.ly/WAWCe35> (1. 3. 2022)
- slika 9: <https://cutt.ly/8AWCy18> (1. 3. 2022)
- slika 10: <https://cutt.ly/sAWCk1S> (1. 3. 2022)
- slika 11: <https://cutt.ly/VAWL211> (1. 3. 2022)
- slika 12: <https://cutt.ly/LAWZwd7> (1. 3. 2022)
- slika 13: <https://cutt.ly/EAWLOva> (1. 3. 2022)
- slika 14: <https://cutt.ly/CAWLXWe> (1. 3. 2022)
- slika 15: Lastna slika (9. 2. 2022)
- slika 16: Lastna slika (9. 2. 2022)
- slika 17: Lastna slika (10. 2. 2022)
- slika 18: Lastna slika (22. 2. 2022)
- slika 19: Lastna slika (25. 2. 2022)
- slika 20: Lastna slika (25.2.2022)
- slika 21: Lastna slika (25. 2. 2022)
- slika 22: Lastna slika (25. 2. 2022)
- slika 23: Lastna slika (8. 3. 2022)
- slika 24: Lastna slika (8. 3. 2022)